

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2019. május 8.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni (lehet pl. 3,5 pont).

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges (kifejtendő) feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **kettő** feladat értékelhető:

egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,

egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **két** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mindkét megoldását ki kell javítani, és a magasabb pontszámút kell figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13. és a 16. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani a vizsgapontszámot (mely középszinten azonos az összpontszámmal).

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**T**”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú esszénél 2-2 pont adható.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**K**”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (**K1**) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A hosszú esszénél külön kell pontozni az ún. általános (**K1**) és a konkrét (**K2**) történelmi fogalmakat. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre a rövid (**K2**) és a hosszú esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. Egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan) az alábbiak szerint:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓E1 külön jelölve, ha a rögzítés és a megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után a feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat összegezni kell.

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Az ókori Athén (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) esküdtbírótság
- b) cserépszavazás
- c) sztratégosz
- d) Periklész (szinte) egyeduralkodóként vezette Athént. / Nem vette figyelembe a nép akaratát. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

2. A középkori európai zsidóság (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

- a) 4.
- b) 1.
- c) 6.

3. Az Árpád-kor (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) IV. Béla
- b) Az ország védelmének megerősítése. *vagy* A királyi hatalom megerősítése. *vagy* Az ország újjáépítése. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- c) Csökkentek a királyi birtokok. *vagy* Gyengült a királyi hatalom. *vagy* Megerősödött a bárói réteg. *vagy* A bárók fellázadhettek. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- d) Keresztény hitre tértek. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

4. A kapitalista világgazdaság (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

1., 4., 5., 7.

5. Törökellenes küzdelmek (komplex tesztfeladat) (Elemenként 1 pont, összesen 7 pont.)

a) A – 4., B – 2., C – 5., D – 1.

b)

B	C	A	D
---	---	---	---

Helyes sorrend esetén: 1 pont.

c) (Jagelló) II. Lajos

d) az ország három részre szakadása / az ország középső része az Oszmán / Török Birodalom része lett / létrejött a török Hódoltság *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

6. Második ipari forradalom (Elemenként 1, összesen 4 pont.)

- a) 3.
- b) 2.
- c) 1.
- d) 2.

7. A dualizmus kori társadalom (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 2.
- b) (szegény)parasztság / (szegény)parasztok *(Tartalmilag azonos, más kifejezés is elfogadható.)*
- c) 1.
- d) 2.

8. Az első világháború (Összesen 5 pont.)

- a) 1. USA; Később lépett be a háborúba, mint a többi nagyhatalom. *vagy Kezdetben csak gazdasági segítséget nyújtott. vagy A területét nem fenyegette a háború. vagy Ennyi elegendő volt a győzelemhez.*
 2. Németország; Elvágta gyarmataitól. *vagy Szövetségesei gyengék voltak. vagy Kétfrontos háborút vívott. vagy Az antant gazdaságilag erősebb volt.*
 3. Oroszország; Fejletlen volt a haditechnika / az ipar.
(A helyes magyarázatok más megfogalmazásban is elfogadhatók. Más helyes magyarázatok is elfogadhatók.)
 (A nagyhatalmak megnevezése elemenként 0,5 pont, a magyarázatok elemenként 1 pont.)
 b) antant *(Elfogadható még: Szövetséges és Társult Hatalmak.)* (0,5 pont)

9. A Horthy-korszak társadalmá (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a)

A forrás betűjele	A társadalmi réteg sorszáma
A)	4.
B)	1.

b) 3., 4.

10. A kétpólusú világrend megszűnése (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Leírás	Ország
a) Soknemzetiségű, szövetségi állam. Az 1991–1995 között tartó háború során esett szét.	Jugoszlávia
b) 1989–90-ben befolyási övezete jelentősen összeszűkülte, sőt 1991 tavaszán már saját területéből is kiváltak függetlenedő államok.	Szovjetunió
c) Az első világháború után létrejött, kezdetben centralizált, később két állam által alkotott szövetségi köztársaság, amely 1993-ban szűnt meg.	Csehszlovákia
d) 1989 őszen ünnepelte negyvenéves fennállását. Pár hét múlva egyesült az egyik szomszédos országgal.	NDK* (Német Demokratikus Köztársaság)

* Németország újraegyesítését 1990. október 3-án deklarálták ugyan, de a d) feladatrészen szereplő leírásban ez folyamatként értelmezett, melynek kezdete a berlini fal 1989 novemberében történt leomlása volt. Mindez nem befolyásolta a feladatmegoldást.

11. A határon túli magyarság (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

- a) 2.
 b) 1.
 c) 3.

12. A háztartások pénzügyei (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Befektetés	Befektetési kategória
a) államkötvény vásárlása	1.
b) termőföld vásárlása	5.
c) részvény vásárlása	1.
d) befektetési arany vásárlása	4.

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. A középkori uradalom (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az uradalmi földek fő típusait és a hozzájuk kapcsolódó kötelezettségeket mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy az uradalmi gazdálkodás a középkori (476–1492) (Nyugat- és Közép-)Európára volt jellemző, vagy hogy a kora középkori (5–10. század) Nyugat-Európában alakult ki.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. földesúr / birtokos / nemes, jobbágy, majorság, robot.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti, hogy az oklevél idézett részlete megadja a jobbágyoknak az állatok legeltetési jogát, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a legeltetés a közös használatú területeken folyt; közös használatú terület lehetett még az erdő / tó / folyó; a közös használatú területek után állattal / tűzifával fizettek a jobbágyok).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a jobbágyok jobbágytelkeken gazdálkodtak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezután terményhányaddal – pl. kilenceddel – tartoztak a földesúrnak; ezután földbért / cenzust / fejadót fizettek a földesúrnak; ez alapján állapították meg a robot mennyiségét).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a majorság a földesúr saját kezelésében maradt, és megállapítja, hogy a jobbágyok robotjával művelték meg.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

14. A sztálini propaganda és ideológia		(rövid)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a sztálini propagandát és annak ideológiai háttérét mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzít egy, a sztálini diktatúrával kapcsolatos dátumot (pl. Sztálin pártfőtitkárrá választása: 1922, Lenin halála: 1924, Sztálin személyi diktatúrájának kiépítése / tisztogatások: 1930-as évek, Sztálin halála: 1953), illetve megállapításai a Szovjetunióra vonatkoznak.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. diktatúra, kommunizmus, propaganda, személyi kultusz.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti a kép egy lényegi elemét (pl. egyszerű / hétköznapi témát ábrázol; a munkásosztály egy tagját ábrázolja; nőt ábrázol egy férfiasnak tartott szerepben), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kép szocialistarealista stílusú; a stílus célja volt, hogy a tömegek számára legyen megfogható; szembeállítható a korábbi művészeti alkotásokkal, melyek híres embereket / eseményeket ábrázoltak; osztályharcos üzenete volt / a munkásságot állította példaként; a művészeteket is a diktatúra szolgálatába állították; idealizálja a fizikai munkát / megszépíti a valóságot; a női munkavállalást népszerűsíti).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti a propaganda egy eszközét / célját (a sajtó állami irányítása; cenzúra; személyi kultusz; egyházellenesség / osztályellenesség megbélyegzése / sztahanovizmus / a rendszer eredményeinek népszerűsítése), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek segítségével kontrollálták a közvéleményt; a diktátort kiemelkedő képességekkel ábrázolták; ellenségképet állítottak a társadalom elé; lejáratták az ellenségesnek tekintett csoportokat; elfedték a szovjet társadalom valós helyzetét).	0–3
	E2 Rögzíti a diktatúra ideológiai alapja a marxizmus / leninizmus / kommunizmus volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek központi eleme az osztályharc / az egyenlőség erőszakos megteremtése volt; erre hivatkozva gyakorolták a proletárdiktatúrát; a rendszer által megvalósított terrort is ebből vezették le; a kommunizmus elveinek megvalósítása szükségszerűen vezetett a diktatúrához).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

15. I. (Szent) István uralkodása		(hosszú)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően I. (Szent) Istvánnak a kereszténység elterjesztését és az egyházszervezést szolgáló tevékenységét mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti I. (Szent) István uralkodási évszámait (997/1000/1001–1038).	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. Esztergom lett az egyház központja, Magyarország a keleti és nyugati kereszténység határán helyezkedett el), vagy említ legalább két egyházmegyét.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. egyház, keresztény(ség), király, állam.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. püspök(ség), érsek(ség), tized, pogány.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. Szent István nevelője Adalbert püspök volt; Szent Istvánt Adalbert püspök keresztelte meg; gondos / keresztény nevelést kapott), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. apja, Géza fejedelem vette fel a – nyugati – kereszténységet; a – nyugati – kereszténység felvétele szövetséget jelentett a Német-római Császársággal; Adalbert térítőket küldött Magyarországra; Magyarország csatlakozott a nyugati / keresztény kultúrkörhöz).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy István egyházmegyéket / püspökségeket és érsekségeket hozott létre, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az egyházszerzésre a pápa hatalmazta fel; az egyházszerzésre a koronázással kapott felhatalmazást; a magyar egyház vezetője az esztergomi érsek volt; magyar egyház független volt a német birodalmi egyháztól; az egyházmegyéknek birtokokat adományozott; kiépült az egyházszervezet).	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. Szent István az istentisztelet figyelmes hallgatására kötelezte alattvalóit; büntette az istentiszteletet megzavaró személyeket; a fiatalokat szigorúbb büntetéssel sújtotta, mint az időseket), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a keresztény vallás gyakorlását törvényekkel biztosította; kötelezővé tette a vasárnapi misét; még elterjedt volt a pogányság; a pogányság visszaszorítására törekedett; az emberek nem értették a latin nyelvű miséket; elsősorban a fiatalok megtérítésére törekedett).	0–3
	E1 Rögzít egyet a keresztény vallás gyakorlására vonatkozó – a forrásokban nem szereplő – törvények közül (pl. tíz falunak építenie kellett egy templomot; kötelező volt vasárnap misére járni; kötelező volt a böjt; előírta a gyónást), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Szent István a keresztény vallás gyakorlását törvényekkel biztosította; üldözte a	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	pogányokat; a hívekkel közvetlenül a plébánosok foglalkoztak; a híveknek is hozzá kellett járulniuk az egyház fenntartásához).	
	E2 Rögzíti a tized bevezetését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a földművesek terményeik egy tizedét az egyháznak adták; ezzel biztosította az egyház fenntartását).	0–3
	E3 Rögzíti a kereszténység felvételének / az egyházszerzésnek a jelentőségét (pl. Magyarország a keresztény Európa része lett; Magyarország a Német-római Birodalom szövetségese lett; hozzájárult a királyi hatalom megerősödéséhez), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. politikai döntés volt; az egyházszerzés az államszerzés része volt; Szent István a kereszténység fenntartására intette fiát; Magyarország csatlakozott a nyugati / keresztény kultúrkörhöz).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

16. A trianoni béke következményei (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó a trianoni béke közvetlen következményeit mutatja be Magyarország területére, népességére és gazdaságára nézve az 1920-as évek elején. Elemzésében kitér arra, hogyan viszonyult a politikai vezetés és a közvélemény a békéhez. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a trianoni békeszerződés dátumát: 1920. június 4.	0–2
	T2 Rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. megnevez legalább két elszakított országrészt, megnevezi a kialakult új államokat, földrajzi példákkal utal a gazdasági egység megbomlására).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. nemzetállam / utódállam, nyersanyag, közlekedés, infrastruktúra.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. békediktátum / békeszerződés, revízió, irredentizmus, etnikum / kisebbség / nemzetiség.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a békeszerződés aláírását a határon túlra került magyarok katasztrófaként élték meg; az új helyzetben újrakezdésre szólít fel; a határon túli / erdélyi magyarság csak önmagára számíthat ebben a helyzetben), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a revíziós propaganda nem orvosolta a határon túliak problémáit; az autonómia kivívása nem sikerült; a magyar értelmiség sikerrel fogta össze a határon túli magyarságot; a határon túli területek közül a legtöbb magyar Erdélyben élt; Románia nem tartotta be a	0–3

Ismeretszerzés, a források használata	kisebbségi jogokat; korlátozták az egyházak / a magyar nyelvű oktatás szabadságát).	
	F2 Rögzíti az adatok egy lényegi elemét (pl. a feldolgozóipar nagy része Magyarországon maradt / a nyersanyagok jelentős részét elveszítette az ország), és ezzel kapcsolatosan lényegi megállapítást tesz (pl. visszaesést okozott a termelésben; nőtt a munkanélküliség; a gazdaságban szerkezetváltásra volt szükség; az ellenséges politikai viszonyok nehezítették a gazdasági együttműködést; felbomlott a Monarchia közös piaca).	0–3
	F3 Rögzíti a plakát egy lényegi elemét (pl. a menekültek nehéz körülmények között éltek; a vagonlakóknak gyűjtést szerveztek a téli időszakra), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. több százezer magyar menekült az utódállamokból Magyarországra / a menekültek a határokon kívül rekedt magyarság soraiból kerültek ki; a menekültekről való gondoskodás jelentős terhet jelentett; a határon túli magyarok jogait a szomszédos államok korlátozták).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma- központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a trianoni békeszerződésben az ország elveszítette területének és lakosságának kb. kétharmadát, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Magyarország egy európai nagyhatalom részéből kis országgá vált; soknemzetiségű államból nemzetállam lett; jelentős jóvátétel fizetésére is kötelezték; a többi veszteshez képest aránytalanul nagy területet csatoltak el Magyarországtól).	0–3
	E2 Rögzít egy tényt az etnikai következményekkel kapcsolatban (pl. a béke nem vette figyelembe az etnikai elveket; a zömében nemzetiségiek lakta területek az utódállamokhoz kerültek; a magyarság egyharmada is idegen fennhatóság alá került; a határon túlra került magyarok jelentős része / fele a határ mentén tömbökben élt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Magyarország soknemzetiségű államból nemzetállam lett; a béke nem oldotta meg a nemzetiségi kérdést; a kisebbségbe került magyarságot jogaikban korlátozták; a magyar revízió megakadályozására megalakult a kisantant).	0–3
	E3 Rögzít egy tényt a béke magyarországi fogadtatásával kapcsolatban (pl. a magyar nép megaláztatónak / igazságtalannak érezte; Magyarországon megjelent az irredentizmus / revíziós gondolat; a béke elfogadása a Horthy-rendszer nemzetközi elismerését jelentette), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. kezdetben a revízióknak nem volt külpolitikai realitása; csak a magyarlakta vidékek visszacsatolását / a történelmi Magyarország helyreállítását szorgalmazták; Trianon revíziója lényegében politikai konszenzus tárgyát képezte; revíziós szervezetek alakultak; a gazdasági és politikai konszolidáció elengedhetetlen feltétele volt a béke aláírása).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

A feladatlapban szereplő források (kép, táblázat, grafikon) lelhelyei:

6. https://www.reddit.com/r/oil/duplicates/3z6gnr/oil_rig_at_titusville_pennsylvania_1900/
- <http://www.paythepeople.org/midwestern-capitalism.html>
- <http://aero1900s.blogspot.com/2014/03/airplanes-1900s-10s.html>
- https://es.wikipedia.org/wiki/Ametralladora_Maxim#/media/File:Metralhadora_1884.jpg
8. Galántai József: 20. századi egyetemes történet 1890–1945. I. 200., 207. o.
10. <http://pwerth.faculty.unlv.edu/Blankmap-Europe-1945.jpg>
14. Alekszander Nikolajevics Samokhvalov festménye
15. Száray Miklós: Történelem II. (Forrásközpontú történelem)
16. Helbing Aranka grafikus. Budapest, Klősz Gy. és fia, 1920.